

Nekaj o pospeševanju rodovitnosti pri prešičih.

Spisal Sw. Lj. Gavrilović, tajnik kr. srbske kmetijske družbe v Belemgradu.

Srbija je znana uže od nekdanj zaradi svoje kupčije in velike izvožnje prešičev. Tu je doma svetovno-znan šumadijanski prešič „mangulica“ (večkrat napačno imenovan „knez Miloš“ ali „mangalica-prešič“.)

V velikih hrastovih in bukovih pragozdih, ki so se poprej nahajali v Srbiji, bilo je mogoče prirediti jako mnogo prešičev, in sicer zelo ceno. Ko so se pa veliki gozdi po malem iztrebili, prišel je tudi Srbiji kmalu čas, ko ni bilo več mogoče rediti prešičev po gozdnih pašah v tako obilni meri s želodom in žirom.

Od tega časa tudi ni mogoče prirejati si prešičev na tako priprost način, goniti jih namreč kar v gozd na pašo.

V Srbiji pa ni sedaj samo piča boljša, temveč tudi reja prešičev jako dobro napreduje.

Šumadijanski prešiči slovijo zaradi dobrega, sočnega, okusnega mesa in zaradi trpežnega ter cenjenega špeha (slanine), zaradi česar so posebno sposobni za napravo suhega (okajenega) mesa (Schinken). — Ker pa primeroma pozno dorastejo in se jako počasi debelijo, se piča zadostno ne splača in ne splača tudi reja čistega plemena tako, kakor poprej. Opiraje se na poskušnje na Ogerskem, pariyo se zaradi tega uže dvajset do trideset let sem domači prešiči s hitro doraslimi, cenjenimi angleškimi. Tako se priredi prešičev, ki se hitro debelijo, kakor tudi naglo dorastejo. Med tem, ko na Ogerskem mnogo takih prešičev pogine, se tega ne opazuje v Srbiji.

Ne bom pobijal laži, ki so raztrošene o srbskem prešiču. Omeniti hočem le, da nahajamo v Srbiji, v deželi, ki uže od nekdanj slovijo po svojih prešičih, gotovo veliko skušnjo o reji prešičev. Gotovo bo zanimalo vsacega, kaj natančnega poizvedeti o teh skušnjah. Tako imamo najpoprej priložnost odgovoriti na vprašanje: Kako naj pospeši svinjorejec na podlagi skušnje na umeten način rodovitost pri svojih prešičih.

V to svrhu ravna se v Srbiji na nasleden, priprost in praktičen način. Po porodu sesajo praseta (pujski) dva meseca, potem se pa morajo odvaditi. Na to krmi se plemenska svinja s krepko, osoljeno in sploh dobro pičo. Kakor znano, bukajo se svinje uže dva do tri tedne po porodu. Po skušnji pa se ne sme svinja takoj spustiti k mrjasci, temveč pusti naj se dva ali tri dni bukajoča, skoraj do konca bukanja in še le potem se pusti svinja z mrjascem skupaj.

Ko je mrjasec enkrat k večem dvakrat skakal, se loči od svinje. Potem se loči plemensko svinjo, če je samo ta bila ubrejena (kar se navadno zgodi) od družih svinj. Posebno se jo pa mora ločiti od drugih mrjascev, ker so ti jako kočljivi in pri plemenski, če tudi uže ubrejeni svinji zopetno bukanje pouzročijo. Ubrejeni svinji se pa ne sme več soliti piča. Med tem, ko je svinja breja, gojiti se jo mora jako skrbno in vrgla bo potem gotovo več praset, kakor pri navadnih razmerah. Sicer nisem še imel priložnosti sam prepričati se o resničnosti teh „pravil“, pa uporabljajo se v Srbiji splošno kot dober in najgotoviji način, popraviti slabo rejo. Mislím, da tudi teorija temu stavila ne bode ovire.

Obdelujmo umno naša polja!

Spisuje V. Rohrmann, pristav deželne kranjske vinarske in sadjarske šole na Slapu.

III.

O krepčilnem počivanju in jesenskem oranji.

Pravo krepčilno počivanje (práha) opustilo se je večinoma vsled napredka v umnem kmetijstvu, kajti znano je, da isto umno obdelovanje, umna vrstilna setev in gnojenje povsod vspešno izpodriva. Nahaja se pravo krepčilno počivanje le še — splošno rečeno — tam, kjer nam vevavajo ono razne gospodarstvene, podnebne razmere itd.

Pri nas na Dolenjskem imenujejo krepčilno počivanje ali preor*) tudi to, če kakošnega polja od jeseni do pomladi ali do ajdove setve ne obsejejo in ločijo isto tegadel v jesensko in spomladansko.

Jesensko krepčilno počivanje rabijo navadno po ovsišči, pa tudi po deteljišči in ajdišči. Na ta polja posejejo potem v spomladi jarni ječmen, koruzo in sadijo krompir, peso, korenje itd. Dotična polja preorjejo navadno dvakrat in tudi gnojijo, če je potreba in če imajo odveč gnoja v to svrhu. Spomladansko krepčilno počivanje rabijo pa za ajdo; med tem dotično polje dva- do trikrat preorjejo, navadno ga pa ne gnojijo, da jim ajda ne poleže.

Da nam tak način krepčilnega počivanja hasne, utemeljeno bi bilo v tem, ker imamo zvezno zemljo, malo gnoja, dosti plevela itd., da nam pa vendar ne daje prave koristi, utemeljeno je v jako slabem, površnem obdelovanju takega polja in to sosebno v jesenskem času.

Poglejmo si le v pozni jeseni taka polja! Mar ne vidimo zraven mladih zimskih setev, polja, kojih slabo obdelovanje prekorači meje zanikernosti — s plevelom zaraščena strnišča, katera čez zimo neobdelana ostanejo? In opomniti je treba, da se to nahaja ne le pri malem posestvu, marveč tudi — v bitko priznanje — pri našem veleposestvu!

Ni čuditi se slabim letinam deloma, ker je eminentna važnost umnega obdelovanja kmetovalcu neznan, deloma pa, ker je naš kmetovalec uže tako zelo konservativen v vseh zadevah! Nasledki ne izostajajo in ne bodo, dokler se ne poprimemo tega, kar nas skušnje umnih kmetovalcev učijo!

Za obdelovanje jesenske prahe odločen nam je čas od zadnje žetve v poznem poletju do prihodnje spomladanske setve. Niti v glavo ne pride pri tem našemu kmetovalcu, da bi po žetvi prijel za plug in podoral strnišče, ampak on pusti v jeseni polje pri miru in zakaj bi ne, si misli, saj imam dovolj časa za to v spomladi! Strnišče mora toraj večinoma s plevelom preraščeno, zemlja trdno sklenjena prezimiti! K temu se pridruži v spomladi še znano slabo obdelovanje! Kake vspehe zamoremo s tem doseči?

V tem oziru prestopiti moramo na drugo pot, katera vodi uže delj časa umne kmetovalce družih krajev ter pospešuje od leta do leta njihovo blagostanje! Ista je:

Izvršujmo glavno obdelovanje takih polja pred zimo! Podoravajmo plitvo, če je mogoče, takoj po žetvi strnišče in preorjimo na vsak način to zemljišče, potem še pred zimo in sicer globoko — za okopovalne rastline bolj, za žita manj globoko. Tako preorano zemljišče ostane v surovih brazdah čez zimo. V spomladi potem se mora še enkrat preorati,

*) Beseda „preor“ od preoravati v navadi je pri Belokranjcih.